

Haramlar - Helaller

Adapazar'ından Selçuk Yıldırım ve Melike Hanım: "Helâllik ne demektir? Bir şeyin helâl olması hangi özelliklerine bağlıdır? Meselâ haramdan kazanan bir yakınımıza misafir gittiğimizde onun ikramını yersek haram yemiş olur muyuz?"

Helâl, yapılmasına Allah'ın müsaade ettiği, yasaklamadığı, üzerinde haram hükmü bulunmayan şey demektir.

Başka bir ifadeyle Allah'ın rızası bulunduğu, bu sebeple yarın mahşerde hesap sormayacağı husus demektir.

Diğer bir ifadeyle, yaptığımızda yüzümüzü kızartmayan, vicdanımızı huzursuz kılmayan, içimize sinen, bizi utandırmayan davranış demektir.

Bir şeyin helâl mi, haram mı olduğunu belirleyen ve bu konuda yasa ve kural koyan sadece Allah'tır. Dolayısıyla bir vahiy dini olan İslâmiyet'in ilkeleri ile nelerin helâl, nelerin haram olduğu açıkça anlaşılabilir.

İslâmiyette kural olarak, haram kılınmayan her şey helâldir. Haramlar sınırlıdır, helâller sınırsızdır. Haramlar listelenebilir. Ama helâller için bir liste yapma imkânı yoktur. Ama bazen de helâl mi, haram mı olduğu pek anlaşılamayan, arada bulunan şüpheli hususlara rastlanmaktadır. İşte bu şüphelilere dikkat etmeli, helâl diye bunları meşrû kılmaktan kaçınmalıdır.

Peygamber Efendimiz (asm) buyurmuştur ki: "Helâl bellidir. Haram da bellidir. Bunların arasında birçoğunun helâl mi, haram mı olduğunu bilmediği şüpheli şeyler vardır. Dinini ve namusunu korumak için bunları yapmayan selâmettedir. Bunlardan bazısını yapan kimse haram işlemeye çok yaklaşmış olur. Nitekim korunun etrafında koyunlarını otlatan kimse koruya dalma tehlikesi ile burun buruna gelmiş olur. Dikkat edin! Her hükümdarın bir korusu vardır. Allah'ın korusu da haramlardır."1

Temel Helallik İlkeleri

Haramdan kazandığını bildiğimiz bir yakınımızın, bize ikram ettiği şeyin helâl mi, haram mı olduğunu tesbit ile ilgili olarak, şu ilkelere riayet etmemiz yeterli olur:

1- Şeriat zahire göre hükmeder.

2- Bediüzzaman'ın ifadesiyle, "Mü'minin şe'ni, kerîm olmaktır."²

3- "İnsan hüsn-ü zanna memurdur."³ Hüsn-ü zan mümkünse su-i zanna girmek haramdır. Dolayısıyla kesin bilgimiz olmadan bir hususta su-i zan yapmaya izin yoktur.

4- Mecelle der ki: Beraet-i zimmet asıldır.⁴ Başka bir ifadeyle, eşyada ibahe asıldır. Yani günah sonradan işlenir ve günah işlemeden önce kişi günahsızdır.

Şimdi; bir yakınımızın bir ikramına muhatap olduk. Eğer bu yakınımızın kazancının haramdan olduğu konusunda elimizde kesin bilgi (zan değil, bilgi) yok ise, ikramını kabul edebiliriz. Araştırmakla yükümlü değiliz.

Kesin bilgi var, fakat ne kadarının haramdan olduğu bilinmiyor ve adamın kesin bildiğimiz helâl kazancı da var ise, bize olan ikramın helâl kazancından olduğunu hüsn-ü zan edebiliriz.

Öte yandan, böyle kişilerle mümkünse çok içli dışlı olmamalıyız. Eğer içli dışlı olmaktan kaçamayacağımız birisi ise, tebliğ hakkımızı daha sık kullanırız.

Tebliğimize rağmen bir şey değişmiyorsa, bunun sorumluluğu kendisine aittir.

Dipnotlar:

1- Buhari, Büyü, 2; Müslim, Müsakat, 107; Tirmizi, Büyü, 1.

2- Mektubat, s. 256.

3- Mesnevî-i Nuriye, s. 58.

4- Mecelle, No: 7.